

Avui és el que ens interessa

«Ahir», «avui», «demà»: tres mots amb els quals s'ha fet, i probablement es farà encara, molta filosofia, generalment barata. Tanmateix, la filosofia barata pot ser perfectament raonable. Ben sovint ho és més que la filosofia caríssima, la que fan els filòsofs professionals quan no tenen cap altra cosa a mà i es posen a especular a tort i a dret, tallant en setze el cabell que acabaven justament de tallar en quatre.

Complicacions de l'alta física teòrica apart, és obvi que tots vivim en un present ben encaixat entre un passat i un futur. Tan ben encaixat que resulta ser un present sense gaire «presència». Una pila de pensadors il·lustres ha tractat de posar en clar aquesta cosa tan poc clara com ho és el que no hi ha cap present cap moment absolutament present, cap «ara» absolut. El sospitós present, a menys que encara no hagi arribat i segueixi sent un futur, se l'acaba d'engolir el passat. Ara mateix, en aquest precís moment, aquest precís moment acaba de passar a la Història.

Aquesta veritat monumental, disfressada de paradoxa, costa d'empassar. De fet, no ens l'empassem. És massa abstracta.

La veritat, o la realitat, és que el present té una mena de gruixària, que s'allarga més o menys vagament, i més o menys arbitràriament, cap al «davant» —el futur— i cap al «darrera» —el passat—. Segons i com, pot «durar» uns minuts, una hora, un dia, unes quantes setmanes. Però té límits. Una mil·lèsima de segon pot ser important per a un campió d'esquí. No és, però, un present que compta molt en la majoria d'afers humans. Una quinzena pot ser un present. Tanmateix, un present que duri anys i plans no és un present, sinó, com la quarentena tot just escolada, un malson. A un present plausible, com diria Josep Pla (i altres), li donem un nom vague, però ben entenedor: «avui».

Avui és el que ens interessa. El que ens interessa realment. En tot: en la política, en l'economia, en la ciència. Ahir —vull dir, no la natural extensió cap al darrera d'a-

vui, sinó el passat— ens interessa també, però més aviat com una lliçó. Generalment, amarga. Naturalment, demà ens interessa. No solament com una prolongació mesurada de l'avui, sinó també, i sobre tot, com un projecte, que pot ser a termini força llarg. De fet en el món en el qual vivim, i penso que no n'hi ha d'altre, el demà, i àdhuc el demà passat, són fonamentals. Estem malbaratant els recursos naturals; creixem i ens multipliquem d'una manera absolutament folia —fa no molt més de trenta anys érem dos mil milions d'animes; ara hem arribat als quatre mil milions i seguim la multiplicació—; les diferències entre rics i pobres, gent o països, s'accentuen d'una manera alarmant. Etcètera. Si no pensem seriosament en demà, correm el risc que no hi hagi demà. Però el demà es fa des d'avui, des dels problemes plantejats avui, aquí i ara. Algun filòsof subtil dirà que, després de tot, l'avui el va fer l'ahir i, que, per consegüent, l'ahir compta molt —s'entén: ha de comptar molt— encara. Però crec que aquí hi ha una fal·làcia. Si l'ahir hagués estat realment un avui —si, per exemple, s'hagués pogut publicar ahir, entre altres coses, un diari titulat «Avui»—, passa. Però pel que fa a nosaltres, l'ahir va ser un ahir i poca cosa més. Algunes vegades l'ahir deixava una mica de ser un ahir per a esdevenir una mena d'avui, però era sempre malgrat el i a despit de la voluntat de l'empresa.

Potser m'entrebanco iestic caient en el vici suara denunciat de tallar cabells en quatre, setze o trenta-dos, i en sentit longitudinal per a més finura. Però espero que haurà resultat l'avui, el que passa avui, el que se sap avui, el que es pot fer avui. Avui, no d'aquí quaranta-cinc anys o un parell de segles.

Es evident que el títol del diari català on es publiquen aquestes pàgines meves m'ha suggerit el tema. Però prefereixo creure una cosa totalment inversemblant: que aquestes pàgines estaven ja escrites, esperant la sortida d'un diari en català que pogués publicar-les. Em pregunto si ambdues coses no seran certes.

JOSEP FERRATER MORA

En reprendre la crònica pública

Sembla un gran dia, aquest 23 d'abril. Vinc del Registre Civil, on un amic aviat podrà canviar un nom castellanitzat per la seva forma nostrada, em trobo amb banderes catalanes, amb llibres catalans que vessen de les parades, amb el bust d'en Prat de la Ribera que torna a ocupar un lloc a l'angle del «pati dels tarongers» de la Generalitat i, per postres, novetat de novetats, amb un diari català, el primer al cap de trenta-set anys que una ordre esborrava la nostra premsa del mapa, junt amb l'Estatut i tantes altres coses. La gent porta roses pels pétals de les quals encara s'escorren les darreres gotes d'aigua...

Es el dia de Sant Jordi, el patró obstinat d'una Catalunya que no el confondrà pas amb un baró frívol, tot i que els anglesos es posessin sota la seva advocació el mateix any que el rei Eduard III creava l'ordre solemne de la Lligacama; de vegades hi ha coincidències comprometedores. I no priven pas que Sant Jordi es porti tan bé com els temps li permeten. Si, de dragons, no en mata gaires, sempre en malfereix algun. No és pas culpa seva que n'hi hagi tants; és natural que no hi doni l'abast.

Si, ja podem inscriure els nostres noms com cal, desempolssar les senyeres entaforades en un racó de calaix i llegir premsa catalana. Afegim-hi les imatges dels nostres dos primers presidents difunts. Déu n'hi do, dirà algú. Ben cert, Déu n'hi do, si es compara amb el no-res del desert pel qual cada dia transitàvem, segurs, és clar, que sota la sorra corrien fonts vives, però perfectament conscients, també, que no hi apavagariem la set mentre no sortissin a la superfície. Ara podem tastar ja l'aigua, el primer broll que raja encara sense força, lleugerament tèrbol, potser perquè ve de molt endins i ha hagut de travessar, per un conducte massa estret, terres encara no amarrades.

Que aquest rajolí ens sembli deliciós al cap d'una espera tan llarga, no ens ha de fer oblidar que aspirem a l'aigua clara, abundant; que, de fet, volem que aflori tota la deu. Una deu que va més enllà de les cançons i els llargs barrats, perquè no s'hi identifica el folklore fàcil de les manifestacions sentimentals ni els triomfalismes del pobre que obté una almoïna després d'haver passat fams viscerals, sinó tot allò que és un poble i les seves aspiracions, ara potser no ben bé les mateixes que tenia quan se'l silencià. La vida subterrània és vida, malgrat tot, i, com totes les vides, és feta d'experiències que deixen el seu solatge, més fecund, de vegades, com més traumatitzades han estat.

Haver sofert els rigors d'una història adversa pot haver-nos sensibilitzat, cal que ens hagi sensibilitzat, davant d'altres injustícies que ara ens importa, en la nostra condició d'homes i de catalans, d'esmenar. Tindria ben poca gràcia pretendre renèixer a un passat que, per ser així, el passat, ja només es pot reviuir en el record. És important, en canvi, renèixer i instal·lar-se en un ara i aquí que planteja la necessitat d'una renovació radical. Mentre nosaltres «no hi érem», o fèiem el paper obligat d'espectadors, el món seguia el seu camí.

No veig futur en cap poble que vulgui repetir jugades que, com hem comprovat dolorosament, ja eren maledrestes al moment que es feien; tampoc no en té, diria jo, cap poble que accepta, sense sotmetre-les a una consideració crítica aprofundida, les jugades dels altres, sobretot si aquests altres han donat proves reiterades d'incompetència. Em sembla fins i tot que una comunitat submergida com la nostra només pot prosperar a plena llum si proposa alternatives prou avançades per revigoris la seva personalitat i crear, sense trampes, la imatge d'un poble que converteix les seves nostàlgies en estímuls de superació.

Es pròpia de l'home la coherència, i no ens ha

d'estranyar, doncs, si un dia descobrim que la pàtria, que té símbols, no és un símbol; és la realitat vivent dels homes i de les dones que l'han feta, que la fan dia darrera dia; és la comunitat de tots els membres que afaïonen una cultura i volen participar-hi sense exclusions, perquè és obra d'un esforç solidari. I si algú no hi ha contribuït, o no hi ha contribuït prou, pensem que potser és perquè no l'hi hem deixat ser.

Es elemental que vulguem tenir les mans lliures no tan sols per inscriure un nom de fonts al registre civil o per compondre un diari en català, però també ho és que nosaltres, els marginats, no marginem ningú. Tots els que vivim en aquesta terra tenim els mateixos drets, no uns més i d'altres no tants; exactament els mateixos. Després de tantes pàgines en blanc, puix que com a poble no hem comptat, ni cap dels nostres ciutadans no ha estat ningú sense renúncies lamentables, ara, en reprendre la crònica pública, caldria que no fos una relació de pugnes entre l'egoisme diuans quants i les necessitats de la majoria, sinó el testimoni d'un combat responsable contra l'explotació i a favor, sense estalviar-hi res, de l'home i de la seva dignitat.

Els problemes són immensos i de mal conjumir si els enfoquem amb ulls entelats pels prejudicis, però les solucions poden ser senzilles si decidim de debò de servir-nos d'un seny que se'n suposa, del qual molts s'enorgulleixen i que, de fet, no tenim. Que siguem pactistes no demostrarà mai res de positiu mentre els pactes que fem siguin de comerciant. Catalunya no és, no ha d'ésser, una botiga on es regategen descomptes i marges de benefici; en aquesta mena de negocis, sempre hi ha algú que hi surt perdent. Cal que sigui ben a l'inrevés, una assemblea a la qual cadascú aporti tot allò que té amb l'esperit de compartir-ho; un indret on sentim que res no és nostre si no és de tots.

MANUEL DE PEDROLO

Els treballadors del camp davant la crisi agrària

La caiguda dels preus de les exportacions de cítrics, allà pels anys seixanta, fou una de les causes que convertiren el tema de la crisi de l'agricultura d'exportació del País Valencià en tema central de la premsa provincial, en boca i ploma de personalitats de l'administració i altres patums. Era una crisi interpretada i instrumentada per tot un tipus de gent, on hi havia buròcrates, comerciants, propietaris urbans i rurals, etc.

La solució a la crisi venia de la mà d'una industrialització ferotge, per a la qual calia portar al territori del País grans empreses, així vingueren en poc temps Esso, IV-Planta i la Ford, a més d'altres com Aluminio d'Alacant. Aquest èmfasi industrialitzador venia a coincidir amb una manca de sensibilitat per les transformacions que anaven donant-se a tot arreu del País Valencià, tant a les comarques de l'interior i sud, com a les del litoral i nord: la consolidació de l'actual estructura industrial, que quedaria fora de les seues reivindicacions i plantejaments industrialistes.

Els exportadors i comerciants, per la seua part, cercaven llurs pròpies solucions i així els era donat el «Comité de Gestión»; l'instrument més escaient per a garantir llur nivell d'ingressos, malgrat la caiguda dels preus de l'exportació de cítrics. Llavors les conseqüències d'aquesta davallada foren i són sofertes majoritàriament pels petits i mitjans propietaris, que veuen reduir-se els guanys de llurs explotacions.

En la conjuntura econòmica i política en què es troba el País Valencià i l'Estat Espanyol, cal plantejar el veritable abast de la crisi econòmica a l'agricultura, per a poder donar pas que de bell nou la

faça productiva, però ara al servei dels que treballen i viuen de la terra; tanmateix no podem deixar de banda els interessos de la gent, de les classes populars, que viuen a les ciutats i que sofreixen de qualsevol manera els efectes de la manca d'organització i distribució de les produccions del camp, patint els efectes de les especulacions sobre els productes del camp. En aquest sentit hem d'arrancar d'un breu repàs que analitze els trets fonamentals de l'agricultura valenciana.

En primer lloc devem entendre l'agricultura valenciana en termes de dualitat estructural. Una cosa són els conreus de regadiu i altra els de secà. Aquests darrers participen també de la crisi agrària general amb menys rebombori. La seua ve de lluny i d'acord amb models força estesos per la península. Abandó real del factor treball i dificultat de mecanització.

A tot açò passem per ésser una zona important en termes de producció de certs sectors, per exemple la vinya, màxims productors peninsulars després de La Mancha. L'armela veu augmentar la seua cotització darrerament i es destinen al seu conreu zones guanyades pels cítrics. El garrofer, és un altre dels conreus de secà bastant estesos del País, no tindrà solució mentre no s'hi trobe un destí com a bé intermig. La producció olivarera és un altre conreu de regressió, el seu destí més freqüent era el mercat local, sense possibilitat de competir amb produccions més qualificades i competitives d'altres indrets de la península.

El cítric, l'arròs i els productes hortícoles, per aquest ordre, ocupen majoritàriament les planes litorals del regadiu valencià. Comarques d'alts rendi-

ments que vénen a contrastar amb la resta del País de secà, de què ja hem parlat. Com apuntàvem abans, en aquesta agricultura, el manteniment dels preus agrícoles i l'augment continuat de jornals i costos de producció, en augmentar indiscriminadament els preus d'adobs, insecticides, maquinària i altres productes industrials, ha fet cada vegada més estrets els marges de guany, reduint la rendibilitat de l'activitat agrícola a les zones abans considerades «vergeles». Els vells excedents de mà d'obra en el camp han anat cap a altres sectors, ja des que començà la dècada dels seixanta; l'atur temporal segueix essent llei en les comarques amb tendència al monoconreu, i aquest fenomen produeix la migració temporal cap al sud de França. D'altra banda alguns productes, com la tomata de les comarques del Sud, han protagonitzat guerres de temporada. En aquest sentit cal parlar de manca de canals de comercialització, proteccionisme polític creixent de la C.E.E. —mercat natural dels productes del camp valencià— que desapareixerien segurament en el moment de la integració al Mercat Comú.

En segon lloc, cal parlar de l'estructura agrària. Deixant de banda les diferències comarcals quant a extensió de les explotacions, règim de tenència de la terra (propietat, arrendament o parcel·la), —sobretot al regadiu— predomina la petita i mitjana propietat amb explotació directa; en certes comarques té importància també la mitjana i gran propietat absentista. Sobre aquesta estructura, l'augment dels costos de producció (combustibles, adobs, insecticides, productes industrials...) ha repercutit majoritàriament sobre la pe-

tita propietat, convertint els antics propietaris en jornaleros durant gran part de l'any, que treballaran per altres a més de treballar la seua terra; no tan accentuada és la situació dels mitjans propietaris, però s'agreuja a mesura que es degrada la situació. La resta de població treballadora al camp està constituïda pels estrictament assalariats, cada vegada més migrants; aquests han de recórrer a l'emigració de temporada —la qual cosa fa que el País Valencià siga un dels grans proveïdors de mà d'obra per a la verema francesa—.

En aquests moments els treballadors del camp del País Valencià estan intentant donar una resposta organitzada i unitària a aquestes qüestions; plantejant alternatives al marge de les que espontàniament donen la gran propietat capitalista i absentista i el capitalisme comercial. Les solucions han de sortir de la defensa immediata de llurs interessos com a treballadors i ciutadans del País Valencià; han de ser aquelles solucions que tenen com a base l'explotació col·lectiva de la terra, mitjançant cooperatives que comencen preocupant-se de la producció, a més de la distribució i comercialització. Cal, doncs, que en tot moment on es plantegen llurs reivindicacions, plantejar llur alternativa a la producció i a la distribució dels productes del camp, front als comerciants, intermediaris i propietaris absentistes, que cada vegada més afegeuen les possibilitats de creixement i desenvolupament de l'agricultura valenciana.

(Miquel-Angel Fabra i Sánchez, «Canigó» 44/10-4-76)

BUSTIA

IMATGES A DIGNIFICAR

Amb motiu dels fets iniciats el 19 de juliol del 1936, de la catedral de Barcelona va desaparèixer una imatge de Sant Jordi. Era en el lloc on actualment s'hi troba una reproducció de la Mare de Déu del Pilar. Es prop de la sortida cap al claustre, a la dreta d'un altar. No se sap on pot trobar-se aquesta imatge desapareguda, que era molt bonica, i se suposa que pot estar encara amagada darrera d'algun altar. Seria bo que, de no trobar-se, una altra ocupés el seu lloc en honor del nostre Patró.

En canvi, si que se sap on hi ha una altra imatge de Sant Jordi, també desplaçada del seu lloc. Havia estat a l'esquerra del lloc que correspon al batlle en el Saló de Cent de l'ajuntament barceloní, allí on acaba l'arcada. A l'altra banda hi havia Santa Eulàlia.

Les dues imatges són a les drassanes, entrant a mà esquerra, adossades a la paret que dona al carrer. Aquestes imatges gòtiques, que es donaven per perdudes, haurien de tornar al seu lloc d'origen, per dignitat de la Ciutat Comtal.

LOLA SANTS, Vidua Rogés

(Barcelona)

LA LLENGUA VERNACULA

«Vernaculus», mot llatí, significa «esclau». Així, doncs, la «llengua vernacula» és la llengua de l'esclau; o dit d'una manera més dolça, la llengua del domèstic, al qual es permet que, en família, la utilitzi, però mai davant el Senyor.

Es imcomprensible la facilitat amb què es cau a denominar, àdhuc entre gent de carrera, la llengua pròpia, la llengua materna o nativa, de llengua vernacula.

ALEXANDRE FORCADES I RIERA (Barcelona)

EMOCIO

Amb els meus 89 i tants anys que tinc i havent recorregut amb la meua Companyia Teatral tots els racons d'Espanya, sempre m'he sentit català i, amb joia, fill de Papiol.

Em causa una emoció indescriptible de veure reparèixer un diari completament en català. Per circumstàncies familiars, que ara no vénen al cas, resideixo fa anys a Madrid, però sempre que he pogut, he fet una escapada a la meua estimada Catalunya.

JOAN SANTACANA ARMENGOL (Madrid)

LA CAPÇALERA

Premsa Catalana S. A. va creure oportú, d'això ja fa un parell de mesos, convocar un concurs a fi de procedir a l'elecció del millor grafisme per a l'encapçalament del diari AVUI. Aquest havia d'ésser escollit per part de tots els socis-participis. S'invitava tots els grafistes del país a col·laborar-hi.

La convocatòria d'un concurs ofereix, al qui l'organitza, un producte elevat en quantitat i qualitat a un preu molt baix, ja que solament es retribueix el guanyador.

Si aquesta intenció era acceptable, no ho fou, al meu entendre, el fet que existís una pre-selecció d'obres presentades a càrrec d'un jurat qualificat i Quins criteris foren els seguits per aquest jurat?

JOSEPFUSES I COMALADA (Barcelona)

Per a ésser publicades, les cartes ens han d'arribar amb totes les dades del seu autor, i han de ser breus. Si la seva extensió és excessiva, podran ésser reduïdes per la Redacció.